

(č. 1827) rozvedl vlastní teorii „estetiky filozofické“; obě studie i jiné drobnější stati jsou naše první původní vědecké práce estetické vůbec. V kritikách sledoval Palacký i českou vědeckou tvorbu a v příležitostných posudcích beletrie se často zamýšlel nad závažnými obecnými problémy české literatury, jako byl vztah umělé poezie k folklórní písni, možnost vzniku tragédie s látkou ze soudobého českého života, věcná pravdivost v historické povídce apod. Český psané stati tohoto druhu vydal knižně v trojdielném *Radhostu* (1871–73).

O českou literaturu se Palacký zasloužil také jako organizátor kulturního života. Z přání soustředit kolem nově založeného Národního muzea (1818), centra vědecké a literární práce (Palacký byl jeho tajemníkem), celý duchovní kvas v národě, vyplynul i jeho návrh na vydávání českého a německého *Časopisu Společnosti vlastenského muzeum v Čechách*. Palacký se stal jeho prvním redaktorem a podle jeho představy měl být časopis jakýmisi „rafijemi“, které ukazují čas na hodinách národní kultury, a podávat všestranné svědectví o tom, co podnětného se v ní děje. V obrození měl Muzejník (jak se časopis běžně nazývá) význam i pro literární život: otiskoval přeloženou i původní poezii, kritiky a literárněhistorické studie. Český časopis vychází od r. 1827 s pozměňovanými názvy dodnes; německý zanikl r. 1831. Palacký se účastnil i zakládání Matice české (1831), podniku pro vydávání vědecké literatury, a Svatoboru (1862), podpůrného spolku českých spisovatelů.

Výrazná osobnost F. Palackého vyrostla takřka v legendární postavu „otce národa“; bylo tedy symbolické, že právě on položil r. 1868 základní kámen ke stavbě Národního divadla.

Josef Boleslav Pecka (Strahovský)

/ 1849 - 1897 /

Žurnalista a básník, představitel první generace dělnických autorů spjatých se založením sociálně demokratické strany. Tvůrce známých dělnických básní a písní.

Syn tkalce, narodil se 19. 9. 1849 v Praze na Pohořelci. Pracoval jako slévač a tkadlec. Od mládí se sám vzdělával a četl socialistickou literaturu a brzy se účastnil politických zápasů. Celý život i svou literární činnost spojil s dělnickým hnutím a podílel se rovněž na založení české sociální demokracie v r. 1878. Psal do různých časopisů a kalendářů vydávaných pro dělníky, stal se členem redakce *Dělnických listů* a r. 1874 založil s L. Zápotockým první samostatné dělnické noviny *Budoucnost*. Potom opět vstoupil do redakce obnovených *Dělnických listů*, přešel s nimi do

Vídně (1881), kde se dostal pod vliv anarchistického radikalismu. V protisocialistickém procesu vedeném v Praze byl odsouzen na 14 měsíců za to, že „složením a rozšiřováním rozličných socialistických písní a básní, zejména písně *Vzhůru, bratři, doba vzchází* a básně *Jméno královské*, porušil úctu k císaři“. Po propuštění (1884) pracoval ještě krátce jako novinář v Brně, v Bratislavě a v Prostějově, ale rok nato, za stupňované perzekuce, odjel do Spojených států, stejně jako další literárně činní představitelé dělnického hnutí (N. Zoula, L. Kochman, F. J. Hlaváček). Snažil se i nadále působit politicky a byl členem různých redakcí. Zemřel 25. 7. 1897 v Chicagu.

Pecka patří mezi průkopníky revoluční žurnalistiky. Do různých novin a časopisů přispíval články, verši a povídkami, vždycky orientovanými na dělnické čtenáře. Nové pojetí literatury ve vztahu k dělnickému hnutí vyložil v úvaze *Umění a socialismus* (č. 1880); zdůrazňoval potřebnost kultury pro socialismus a uvědomoval si, že teprve v nových podmínkách společenských bude moci vznikat umění odpovídající skutečným zájmům lidu.

Především byl J. B. Pecka (Strahovský) známý četnými revolučními písněmi, jež vedly dělníky k třídnímu vědomí a udržovaly revoluční odhodlání. Hlavním námětem jeho veršů byla bída a perzekuce proletariátu (např. báseň *Ve vězení*) a potom myšlenka revoluce a politického boje za společenskou rovnost a spravedlnost. Nejpůsobivější formou této poezie byla píseň, buď skutečně zpívaná na lidové a zlidovělé melodie, nebo recitovaná, ale vždy počítající s přímým agitačním účinkem. Peckovy písně, hojně užívané ustálených symbolických obrazů (okovy, prapor, otrok atd.), usilovaly o jasnou srozumitelnost, o jednoznačnost myšlenek a o silné citové působení. Často si braly motivy ze života proletářů, oslavovaly lidskou práci, vycházely z aktuálních událostí dělnického hnutí (*Pařížská komuna*) a útočily ironií a satirou proti buržoazii (*Staročeský poslanec*). Tlumochily kolektivní hněv, revoluční nálady, víru ve vítězství (*Můj příteli, jen nezoufej*). Žily dlouho na politických schůzích a demonstracích a šířily se v opisech.

K vydání Peckových básní došlo až posmrtně v Chicagu v neúplném souboru *Sebrané básně* (1899). Ve Spojených státech byl rovněž vytištěn Peckou uspořádaný *Zpěvník českých dělnických písní* (1887), zachovávající většinou podle paměti starší texty a verše dalších dělnických básníků, kteří emigrovali do Ameriky.